

SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖN TILINPÄÄTÖSKANNANOTTO

SOSIAALITURVA-ASIOIDEN MUUTOKSENHAKULAUTAKUNNAN (SAMU) TOIMINNASTA VUODELTA 2025

SISÄLLYS

1. Yleisarvio ja valmistelu	3
2. Tulossopimuksen toteutuminen	3
2.1 Arvio yhteiskunnallisen vaikuttavuuden toteutumisesta	3
2.2 Arvio toiminnallisen tulostavoitteiden toteutumisesta	4
3. Valtiotalouden tarkastusviraston ja muiden tarkastusten huomiot	6
4. Toimenpiteet	7
4.2. Virastolle ehdotetut toimenpiteet	7
4.2. Sosiaali- ja terveysministeriön toimenpiteet.....	7

Sosiaali- ja terveystministeriö (STM) antaa valtion talousarvioasetuksen (1243/1992) 66 i §:n edellyttämän tilinpäätös- ja toimintakertomuskannanottonsa Sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnan (SAMU) toiminnasta vuodelta 2025 ja niistä toimenpiteistä, joihin tilinpäätöskertomus ja siitä 20.4.2026 annettu Valtiontalouden tarkastusviraston tilintarkastuskertomus ja vuosiyhteenveto ja muut selvitykset antavat aihetta.

1. Yleisarvio ja valmistelu

Vuosi 2025 oli tulossopimuskauden 2024–2027 toinen vuosi. Koko hallinnonalalla vaikutti merkittäväällä tavalla hallitusohjelman tavoite julkisen talouden vahvistamisesta ja sopeuttamisesta sekä edelleen jatkunut Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan.

Kokonaisuudessaan STM arvioi, että SAMU:n tulostavoitteet on toteutettu osittain.

Arvioinnissa on painotettu keskeisiä ja merkittäviä tavoitteita, samalla merkitykseltään pienemmät tavoitteet ovat saaneet pienemmän painon.

Arviointiasteikko:

- Tulostavoitetta ei ole edistetty tai
- Tulostavoite on toteutettu osittain tai
- Tulostavoite on toteutettu lähes suunnitellun mukaisesti tai
- Tulostavoite on toteutettu suunnitellun mukaisesti tai
- Tulostavoite on toteutettu ja ylitetty huomattavasti.

Kannanotto on valmisteltu STM:n sisäisessä valmisteluryhmässä sekä sosiaaliturva- ja vakuutusosaston (SVO) johtoryhmässä 21.4.2026. Kannanotto on käsitelty ministeriön virkamiesjohtoryhmässä (18.5.2026) ja SAMU on antanut siitä palautteen. Valmistelu perustuu ministeriön sisäiseen ohjeeseen, Valtiontalouden tarkastusviraston tilintarkastuskertomukseen ja vuosiyhteenvetoon sekä SAMU:n vuoden 2025 tilinpäätökseen ja toimintakertomukseen.

2. Tulossopimuksen toteutuminen

2.1 Arvio yhteiskunnallisen vaikuttavuuden toteutumisesta

Sosiaali- ja terveystministeriön hallinnonalan yhteiskunnallista vaikuttavuutta on arvioitu koko hallinnonalan osalta viiden vaikuttavuustavoitteen seurantaindikaattoreiden perusteella. Pidemmän aikavälin vaikuttavuustavoitteissa on monelta osin tapahtunut myönteistä kehitystä, mutta samalla merkittäviä haasteita aiheuttaa mm. mielenterveysongelmien ja sairastavuuden kasvu, pienituloisuuden ja pitkäaikaistyöttömyyden kasvu sekä väkivallan ehkäisy ja sukupuolten väliset turvallisuuserot. Tarkempi arvio on luettavissa sosiaali- ja terveystministeriön vuoden 2025 toimintakertomuksessa. Yksittäisen viraston vaikutusta yhteiskunnalliseen vaikuttavuuteen ei raportoida eikä arvioida.

Yhteiskunnallisen vaikuttavuuden osalta SAMU:n toiminnan tavoite on edistää muutoksenhakijoiden oikeusturvaa toimeentuloturvaan koskevissa asioissa tuottamalla mahdollisimman nopeasti lainmukaisia, yhdenmukaisia ja oikeudenmukaisia yksilöllisesti perusteltuja päätöksiä. Lautakunnan onnistumista seurataan muutoksenhakujen käsittelyajan, lautakunnan päätösten muutosprosentin sekä kanteluiden määrän osalta.

2.2. Arvio toiminnallisen tulostavoitteiden toteutumisesta

1. Turvaamme väestön hyvinvoinnin ja yhdenvertaisuuden kaikissa tilanteissa

Ei kirjattu tavoitteita viraston tulossopimuksessa

2. Varmistamme vaikuttavat etuudet ja palvelut kestäväällä tavalla

SAMU:n palvelukyvyyn laadun keskeinen mittari on ratkaistujen asioiden käsittelyaika. Lautakunnan käsittelyaikaa mitataan kahdella eri tarkastelujaksolla, vuoden ja kuukauden ajanjaksoilla. Tulossopimuksessa tavoitteeksi asetettiin 6 kuukauden keskimääräinen käsittelyaika vuodelle 2025. Toteutunut keskimääräinen käsittelyaika koko vuodelta oli 9,4 kuukautta. Käsittelyaika piteni vuoden mittaan ja oli joulukuussa keskimäärin 10,1 kuukautta, kun tavoite oli 6 kk. Käsittelyaika on pidentynyt huomattavasti edellisestä vuodesta ja ylittää selvästi tulostavoitteen, mikä heikentää muutoksenhakijoiden oikeusturvaa. Käsittelyaikaa koskevan tulostavoite on toteutunut osittain. Käsittelyaikaan vaikuttaa sekä vireille tulleiden asioiden määrän ennakoitua suurempi kasvu että ratkaisujen määrän jääminen tavoitteesta.

	2025	2024	2023
Käsittelyaika kk	9,4	7,8	7,0
Tulostavoite kk	6,0	6,0	6,0

Lautakuntaan saapui 51 765 asiaa vuonna 2025, mikä oli 6715 asiaa enemmän kuin tulossopimuksen arvio saapuvien asioiden määrästä ja 2881 asiaa enemmän kuin vuonna 2024. Saapuvien asioiden määrä on siten arvioitu liian alhaiseksi, kuten myös vuosina 2023 ja 2024. Valitusmääriin arvioidaan vaikuttavan ainakin sosiaaliturvalainsäädännön muutokset sekä yleinen taloudellinen tilanne.

SAMU:n tulostavoitteena oli ratkaista 46 000 valitusasiaa vuonna 2025. Lautakunta ratkaisi vuonna 2025 yhteensä 42 448 valitusasiaa. Ratkaisujen määrä kasvoi edellisestä vuodesta 3 415:lla, mutta jäi tulostavoitteesta 3552 ratkaisulla, huolimatta siitä, että virasto rekrytoi määräaikaista henkilöstöä ratkaisumäärän kasvattamiseksi. Ratkaisumäärää koskeva tulostavoite on toteutunut osittain.

	2025	2024	2023
Saapuneet asiat	51 765	48 884	42 746
Tulostavoite	45 000	43 000	40 000
Ratkaistut asiat	42 448	39 033	40 712
Tulostavoite	46 000	43 000	42 000

Saapuvia asioita koskevan arvion ylittymisen ja ratkaistuja asioita koskevan tulostavoitteen toteutumatta jäämisen vuoksi vireillä olevien käsittelemättömien asioiden määrä kasvoi tarkasteluvuonna 8583 asialla. Tämä tarkoitti sitä, että vuoden 2025 lopussa vireillä olevien käsittelemättömien asioiden määrä oli kasvanut 38 386 kappaleeseen.

SAMU:n ratkaisutoiminnan laatua ja oikeusvarmuutta mittaa lautakunnan tekemien päätösten muutosprosentti Vakuutusosoikeudessa. Vakuutusosoikeuden ratkaisuisissa muutosprosentti oli 5. Muutosprosentti oli pienempi kuin kahtena edellisenä vuonna ja alitti tulosneuvotteluissa asetetun tulostavoitteen, joka oli alle 12. Tulostavoite on toteutettu suunnitellun mukaisesti.

	2025	2024	2023
Päätösten muutos %	5,0	5,9	7,2
Muutostavoite %	12	12	12

SAMU:n toiminnan laatua mitataan myös kanteluiden ja viivästysmaksua koskevien päätösten määrällä. Kanteluita SAMU:n toiminnasta tehtiin tarkasteluvuonna kolme kappaletta ja alitti tulossopimuksen tavoitteen alle kymmenestä kantelusta. Vakuutusosoikeus antoi vuonna 2025 yhden päätöksen viivästysmaksun määräämisestä lautakunnalle, tulostavoitteen ollessa viivästysmaksujen vähäinen määrä. Tulostavoitteet on näiltä osin toteutettu suunnitellun mukaisesti.

Taloudellinen asema (rahoitus) ja toiminnan tuottavuus

SAMU:n toiminnan taloudellisuutta mitataan päätöksen käsittelyhinnalla, joka oli 241 euroa vuonna 2025. Tämä ylitti tulostavoitteen, joka oli 225 euroa päätökseltä. Tulostavoite on toteutunut lähes suunnitellun mukaisesti.

Taloudellisuus	2025	2024	2023
Toteuma	241	241	230
Tavoite	225	225	210

SAMU:n tuottavuutta mitataan ratkaisuna henkilötyövuotta kohden. Lautakunnassa ratkaistiin 400 asiaa henkilötyövuotta kohden, mikä on tasan vuotta 2025 koskevan tulostavoitteen mukainen. Tulostavoite on toteutettu suunnitellun mukaisesti.

Tehokkuus (ratk/htv)	2025	2024	2023
Toteuma	400	407	400
Tavoite	400	400	400

3. Ehkäisemme ja vähennämme ihmisten eriarvoistumista

Ei kirjattu tavoitteita viraston tulossopimuksessa

4. Edistämme sukupuolten tasa-arvon toteutumista

Sukupuolten tasa-arvon edistämisen osalta SAMUlle oli asetettu tulostavoite toteuttaa erottelu ja analysointi sukupuolen mukaan yhteiskunnallisesti ja viraston toiminnan kannalta

merkittävien teemojen osalta tietotuotannossa ja raportoinnissa. Tätä tulostavoitetta seurattiin ja arvioitiin SAMUssa osana henkilöstöhallintoa

5. Parannamme elin- ja työympäristön terveyttä ja turvallisuutta

Ei kirjattu tavoitteita viraston tulossopimuksessa

6. Viraston toiminnalliset tavoitteet

Toiminnalliset tulostavoitteet vuodelle 2025 koskivat tuottavuutta, HR-asioita sekä tiedonhallintaa ja tietojohtamista.

Tuottavuusohjelman osalta tulostavoitteena oli säästötavoitteiden saavuttaminen. Säästötavoitteen toteuttamiseksi SAMU on valmistellut ja toimeenpannut tuottavuusohjelman. Suurin osa säästöistä, n. 500 000 euroa vuodessa, syntyy uudella toimitilaratkaisulla, joka toteutui 1.12.2025. Tämän lisäksi lautakunnan toimintaa on tehostettu keventämällä jälkitarkastusprosessia. Toinen tuottavuutta koskeva tulostavoite liittyi Opintotukilautakunnan yhdistämiseen SAMU:n kanssa. Yhdistymistä valmisteltiin vuonna 2025 ja se toteutui 1.1.2026. HR-asioissa tulostavoitteena ollut hybridityön johtamisen kehittämistä toteutettiin ottamalla käyttöön uusia toimintatapoja toimitilaratkaisun yhteydessä. Tulostavoitteena olleeseen henkilökierroon toteuttamiseen ei tarkasteluvuonna ole ollut halukkuutta. Kokonaisuudessaan toiminnallisia koskevat tulostavoitteet on toteutettu suunnitellun mukaisesti. Lisäksi NIS2-direktiivin toimeenpanon sekä kyberturvallisuuden riskienhallinnan edistymisestä on raportoitu tulossopimuksen mukaisesti kolmannesvuosiseurannan yhteydessä.

7. Taloudellinen asema (rahoitus)

Vuoden 2025 talousarviossa SAMU:lle myönnettiin yhteensä 9,1 miljoonaa euroa, minkä lisäksi käytettävissä oli edelliseltä vuodelta siirtynyt 1,7 miljoonaa euroa ja käytettävissä oli yhteensä 10,8 miljoonaa euroa. SAMU:n toiminnan kulut olivat 10,2 miljoonaa euroa ja vuodelle 2026 siirtyi 0,6 miljoonaa euroa. Lautakunnan taloudellinen tilanne on heikentynyt viime vuosina huomattavasti ja siirtyvät erät ovat pienentyneet, minkä vuoksi ratkaisujen määrän lisääminen henkilöstömäärää kasvattamalla ei ole mahdollista merkittäväällä tavalla.

3. Valtiontalouden tarkastusviraston ja muiden tarkastusten huomiot

Valtiontalouden tarkastusvirasto on antanut 20.4.2026 tarkastuskertomuksen viraston toiminnasta. Valtiontalouden tarkastusviraston tilintarkastuskertomus ja vuosiyhteenvedon sekä muiden selvitysten mukaan:

Talousarviota ja sitä koskevia keskeisiä säännöksiä on noudatettu eikä tarkastuksessa ole tullut esille olennaista huomautettavaa. Tilinpäätösanalyysi on esitetty valtion talousarviosta annetun asetuksen mukaisesti.

Tarkastuksessa kiinnitettiin huomiota siihen, että sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan arviointia ei dokumentoida eikä arvioinnin tukena hyödynnetä erillistä viitekehystä. Sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnan suositellaan jatkossa toteuttamaan sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan arviointi dokumentoidusti sekä hyödyntämään

arvioinnissa esimerkiksi Valtiovarain controller-toiminnon (VM/899/00.00.01/2018) laatimaa sisäisen valvonnan arviointikehikkoa, tai muuta vastaavaa menetelmää. Lisäksi suositellaan, että johto dokumentoidusti osallistuu sisäisen valvonnan tilan arviointiin tilinpäätöshetkellä ja hyväksyy lausuman ennen tilinpäätöksen hyväksymistä.

4. Toimenpiteet

4.2. Virastolle ehdotetut toimenpiteet

Kun otetaan huomioon käsittelyaikojen huomattava venyminen sekä etuuksien merkitys niitä hakeville, on ensiarvoisen tärkeää, että lautakunta tekee kaikkensa käsittelyajan lyhentämiseksi. Ministeriö edellyttää, että sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnan tulosten kohentamiseksi:

- Ratkaisumäärät tulee pitää tulosopimuksessa määriteltyjen tavoitteiden mukaisina. Tämä edellyttää lautakunnassa toteutettavaa sisäisen toimintaprosessin jatkuvaa kehittämistä, valitusmäärien muutosten ennakoitua mukaan lukien lainmuutosten vaikutusten arviointi ja parempaa resurssien hallintaa muutostilanteissa.
- SAMU tekee tiivistä yhteistyötä ja vertailuanalyysejä keskeisten sidosryhmien ja verrokkiorganisaatioiden kanssa parhaiden käytäntöjen löytämiseksi sekä kehittää koordinaatiota Kansaneläkelaitoksen kanssa
- Lautakunta etsii aktiivisesti keinoja toimintansa tehostamiseen esim. päätöksenteon automatisoinnin ja tekoälyn hyödyntämisen kautta ja huolehtii käsittelyjärjestelmien toimintavarmuudesta. Lautakunta nimeää näitä asioita edistämään digivastuuhenkilön.
- SAMU tarkastelee toimintaansa ohjaavaa lainsäädäntöä ja tekee ministeriölle ehdotuksia, joilla ratkaisutoiminnan tehokkuutta voitaisiin kasvattaa.
- Varautuu ratkaisumääriä koskevien tulostavoitteiden kiristymiseen

4.2. Sosiaali- ja terveysministeriön toimenpiteet

Toimenpiteet, joita ministeriö aikoo toteuttaa, jotta sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnan toimintaedellytykset voisivat parantua:

- Ministeriö käy SAMU:n kanssa ennakoivaa keskustelua taloudellisen resurssien kehityksestä. Virastolle pyritään turvaamaan riittävät resurssit, huomioiden tuottavuusohjelman ja julkisen talouden tasapainottamisen vaateet.
- Ministeriö seuraa SAMU:n tavoitteiden saavuttamista tiiviissä yhteistyössä viraston kanssa sekä käy rakentavia keskusteluita tulostavoitteiden saavuttamisen mahdollistamiseksi ja toiminnan kehittämiseksi

- SAMU:n ja STM:n yhteistyönä pyritään lainsäädännön kehittämisessä huomioimaan muutoksenhakuun liittyviä näkökulmia sekä priorisoimaan näitä mahdollisuuksien mukaan.

Helsingissä 9.6.2026

Kansliapäällikkö

Veli-Mikko Niemi

Osastopäällikkö

Liisa Siika-aho

JAKELU Sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunta (SAMU)
Ministeriön osastot ja erillisyksiköt

TIEDOKSI Valtiovarainministeriö
Valtiontalouden tarkastusvirasto
Valtiokonttori
Sosiaaliturvaministeri
Sisäinen tarkastus

VN/18304/2026-STM-7

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: